

RAHMETİN TEZAHÜRÜ TATLI DİL VE YUMUŞAK TAVIR

وما أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ .

“Biz Seni bütün âlemlere sadece rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ,107)

ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ .

“Siz yerde olanlara merhametle muamelede bulunun ki sema ehli de size merhamet etsin!”. (Tirmizî, birr 16)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, merhametli olmanın bir işareti olan **tatlı dil ve yumuşak tavır** hakkında olacaktır.

İnsanlarla münasebete geçmenin yolu, **tatlı dil ve yumuşak tavırla** muamelede bulunmaktan geçer. Muhataplarımızın anlattıklarımızdan tamamen veya kısmen nasıpdar olmasını, bize karşı sempati duymasını ya da en azından aleyhimizde olmamasını ve aleyhimizde hareket edenlere engel olmasını istiyorsak, sükûnetle ve mülâyemetle hareket ederek, onlarla aramızda köprüler oluşturmali ve bizi doğru tanımlarını sağlamalıyız.

İslam'ın dırahşan çehresini ortaya çıkarmak, ruh ve mana köklerimizden süzülüp gelmiş özü başkalarının sinelerine boşaltmak istiyorsak, hiç kimseyi ayırt etmeden herkese bağrımızı açmalı, herkesi kucaklamalıyız.

Mülâyemet, yumuşak huyluluk hayatımızda esas olmakla birlikte, hakkın hatırı ve insanların hukuku devreye girdiğinde, mülâyemetinde bir sınırı vardır.

Utanmaksızın sürekli aynı hata ve kusurlarında ısrar eden, ikazlara kulak asmayan, nasihatten anlamayan kimselere karşı tavır almak da hakkın hatırını âli tutmanın bir ifadesidir. Hele bunlar insanların hukukunu hiçe sayıyor, başkalarına zarar veriyor, toplum içinde fitne fesat çıkarıyor ve huzuru bozuyorlarsa, buna mani olmak, diğer insanların hukukuna saygı duymanın gereğidir. Yoksa temelde müminin ahlakı mülâyemet ve yumuşaklıktır.

Kur’ân’dan örneklerle konuyu biraz daha da anlaşılır hale getirelim. Cenab-ı Hak, **Hazreti Musa ve Hazreti Harun’a** hitaben, فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيْنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى, “Firavun’a, yumuşak bir tarzda hitab edin. Olur ki aklını başına alıp düşünür, öğüt dinler yahut hiç değilse biraz çekinir.” (Tâhâ; 44) buyurarak peygamberane bir üslubu nazara vermiştir.

Kuran bu ayetle, **muhatap Firavun gibi** kalb ve kafası imana kapalı, halkını sınıflara ayıran, Hazreti Musa’nın kavmini köleler topluluğu olarak gören, onları iyice zayıflatmak ve ezmek için erkeklerini öldüren, **“Sizin en yüce rabbiniz benim!”** (Nâziât,24) diyecek kadar kibirli olan **biri bile olsa**, yine de hak ve hakikati yumuşak söz ile anlatmak gerektiğine işaret etmiş ve bir manada Peygamberlerin gönüllerine, Firavun’un dahi hidayete erebileceği ümidini ekmişti.

Burada dikkat çeken önemli bir husus da Kur’ân, **Firavunun düşünmesini ve Allah’tan korkmasını** “yumuşak söz ve tatlı dil”e bağlamıştır. Ayeti zıt anlamı ile ele alacak olursak, “Sertlikle üzerine giderseniz ne düşünür ne

de çekinir.” mânâsını çıkarabiliriz. O hâlde muhatap kim olursa olsun, bir şeyler anlatabilmek için mülâyemet ve müsamaha vazgeçilmez şartlardandır.

Günümüzde de inanan her insan, İslamî edeple esasları belirlenen mümince üslubunu, en imânsız insanlar ve en acı hâdiseler karşısında dahi değiştirmeden devam ettirmek zorundadır. **“Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır.”** Bu itibarla mümin, şayet bir kötülük karşısında öfkelenenecekse, o öfkeyi dışarı vururken kullanacağı üslup da mümine yaraşır şekilde peygamberane bir üslup olmalıdır.

Cenab-ı Hak, Uhud muharebesi sonrası nâzil olan bir âyet-i kerimede; “Allah’ın rahmeti sebebiyledir ki Sen onlara yumuşak davrandın. **Eğer kaba tutumlu, katı kalbli olsaydın, etrafından dağılır giderlerdi.** Onları affet, onlar için Allah’tan bağışlanma dile ve (her şeye rağmen) bu iş hususunda onlarla istişare etmeye devam et. (İstişare neticesinde karara varıp) bir kere de azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et. Allah, tevekkül edenleri sever.” buyurmaktadır. (Âl-i İmrân,159)

Bilindiği gibi Uhud’da geçici bir mağlubiyet yaşanmış fakat başlangıçta yaşanan kısmi hezimet, daha sonra zaferle noktalanmıştır. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Uhud’a çıkmadan önce ashâbıyla istişare yapmış, meşveret disiplininin yerleşmesi adına onların görüşleri istikametinde hareket etmişti. Ama neticede henüz emre itaatteki inceliği tam kavrayamamış bulunan bir kısım sahabenin de yerlerini terk etmesi sebebiyle geçici bir hezimetle karşı karşıya

kalınmış, bu geçici hezimet sonucunda da ciddi kayıplar yaşanmış ve yetmiş kişi şehit olmuştu. İşte böyle bir tablo karşısında Allah Resûlü'nün içinde bir burukluk olabileceği ihtimaline karşılık Cenab-ı Hak, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) **afv u safh ile hareket etmesini, onlar adına istiğfar** talebinde bulunmasını ve ne yapılması gerektiğiyle ilgili onlarla bir kere daha meşveret yapmasını istemiştir.

Demek ki muhataplar nazarında bir cazibe merkezi hâline gelmek istiyorsak, **tavır, hâl ve söz yumuşaklığından ayrılmamalıyız**. Çünkü âyet-i kerimede de işaret edildiği üzere kaba tavırlar, haşince davranışlar, insanları etrafımızdan kaçıracaktır.

Netice-i kelam; her mevzuda olduğu gibi bu konuda asıl olan Peygamberlerin takip ettiği yol olan ilâhî ahlaktır. Şayet Cenab-ı Hak, Hazreti Musa ve Hazreti Harun'a ilâhlık iddiasında bulunan Firavun'a karşı bile, yumuşak bir üslup kullanmalarını emrediyorsa, Peygamber Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) yumuşak tavır ve tatlı dilinden dolayı tebci ve takdir ediyorsa, demek ki her dönemde geçerli **temel ilâhî disiplin** budur. O hâlde müminler her ne olursa olsun, insanlara karşı daima mülâyemetle muamelede bulunma mecburiyetindedirler.

Rabbim bizleri, tavr-ı leyyin, hâl-i leyyin, kavlı leyyin, kalb-i leyyin, vicdan-ı leyyin içinde yaşamaya muvaffak eylesin!

Kaynak: Bu Hutbe “Derin Müslümanlık” Kitabından derlenmiştir.